

www.mevzuattakip.com.tr

6172 Sayılı Sulama Birlikleri Kanunu Gereğince Birlik Görev Alanı İçerisindeki Yerleşim Yeri Kavramı

6172 Sayılı Sulama Birlikleri Kanunu Gereğince Birlik Görev Alanı İçerisindeki Yerleşim Yeri Kavramı

**6172 SAYILI SULAMA BİRLİKLERİ KANUNU GEREĞİNCE BİRLİK GÖREV ALANI
İÇERİSİNDEKİ YERLEŞİM YERİ KAVRAMI**

Halil MEMİŞ

İçişleri Bakanlığı Başkontrolörü

6172 sayılı Kanun ile sulama birliklerinin niteliğinde bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu değişikliklerin en önemlilerinden birisi, birliklerin görev alanındaki yerleşim alanlarına getirilen tanımlamadır.

5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu kapsamındaki sulama birliklerinde, birliği oluşturan yerleşim yerlerinin mahalli idare birimi olması zorunluluktur. Yani, anılan Kanun kapsamındaki birlikler, mahalli idarelerin bir araya gelerek oluşturdukları tüzel kişilikler olmaları nedeniyle görev alanlarının sınırları da, üye mahalli idarelerin sınırlarından ibaretti.

Buna karşılık 6172 sayılı Kanuna göre görev alanı; DSI'ce belirlenen ve suyun kullanım maksadına göre, proje alanı içerisinde kalan sulama alanlarını ifade eder.

Aynı Kanunda yerleşim birimi şu şekilde tanımlanmıştır: 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununa göre belediye teşkilatı ya da 18/3/1924 tarihli ve 442 sayılı Köy Kanununa göre köy tüzel kişiliği oluşmuş yerleşim yeri ile 10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununa göre büyükşehir belediyesi sınırları dahilinde

olup belde belediye ve köy tüzel kişiliğini kaybetmesi sonucu mahalleye dönüşen ancak halen tarımsal faaliyetlerini devam ettiren yerleşim yerlerini ifade eder.

6172 sayılı Kanuna göre yapılan tanımlamadaki görev alanı ve yerleşim yerleri, 5355 sayılı Kanundaki görev alanı ve yerleşim yerlerinden farklılık arz etmektedir.

Ancak görev alanı açısından çok fazla bir fark olduğu söylenemez esasında. Zira, 6172 sayılı Kanuna göre, proje alanı içerisindeki tüm alanlar görev alanı olarak belirlenmişken, 5355 sayılı Kanuna göre ise, proje alanı içerisindeki tüm mahalli idareler birliğe üye yapılmak suretiyle, birliğin tüm proje alanını kapsamına azami dikkat gösterilmiştir.

Buna karşılık, yerleşim birimleri konusunda temel farklılıklar vardır. Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi, 5355 sayılı Kanuna göre kurulmuş olan sulama birliklerine sadece mahalli idareler (belediye, köy ve il özel idareleri) üye olabilirken, 6172 sayılı Kanuna göre faaliyet gösterecek sulama birliklerine sadece su kullanıcısı çiftçiler, belli şartları taşımaları halinde üye olabilmektedirler.

Üyelik açısından yerleşim yerinin önemi, üye olabilecek çiftçilerin birliğin görev alanı içerisindeki yerleşim birimlerinde tarımsal faaliyet gösteriyor olmasındadır.

6172 sayılı Kanuna göre yerleşim yerleri, sadece bir mahalli idare ile sınırlı tutulmamış, buna bazı şartların oluşması halinde mahallelerde ilave edilmiştir. Buna göre; yerleşim birimi birliğin görev alanı içerisinde bulunan belediyeler (il, ilçe, büyükşehir, büyükşehir ilçe, belde), köyler ve mahallelerden ibarettir.

Burada, mahallelerin hangi durumda, birliğin görev alanındaki yerleşimlere dahil edileceği veya yerleşim yeri olarak hangi durumlarda mahallelerin dikkate alınacağı hususu önem arz etmektedir.

Nihayetinde, birliklerin meclislerinde birliğin görev alanı içerisinde bulunan ve yerleşim birimi tanımı içerisinde yer alan yerleşimleri temsilen meclis üyeleri yer alacaktır. Yerleşim yerleri, meclis üye sayısının belirlenmesinde de büyük önem taşımaktadır.

Çerçeve Ana Statünün "Kurucular Kurulu Üyeleri" başlıklı 6. Maddesine göre "Birlik kurucuları; ili ilçesi'nden,,, beldesinden, beldesinden, köyünden, Köyünden köyünden, Köyünden, Köyünden dır. 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununa göre büyükşehir belediyesi sınırları dahilinde olup belde belediye ve köy tüzel kişiliğini kaybetmesi sonucu mahalleye dönüşen ancak halen tarımsal faaliyetlerini devam ettiren yerleşim birimleri de müstakil olarak belirtilecektir." Şeklinde düzenleme yapılmış;

Çerçeve Ana Statünün meclis üye sayısını belirleyen 14. maddesine göre; “Birlik görev alanı içerisindeki yerleşim birimlerinin sınırları baz alınarak birlik meclisi oluşturulur. Birlik görev alanı içerisindeki toplam sulama alanının her yerleşim birimi sınırı içinde kalan toplam sulama alanına oranlanmasıyla bu yerleşim birimlerinin birlik meclisinde temsil edileceği üye sayısı bulunur. Birlik meclisinin üye sayısı 15’ den az 100’ den fazla olamaz. Birlik görev alanı içerisindeki her yerleşim birimi birlik meclisinde asgari iki üye ile temsil edilir. Buna göre Birlik meclisi,, beldesinden,, beldesinden,, köyünden,, Köyünden, köyünden,, Köyünden,, Köyünden,, köyünden (..), köyünden (..) olmak üzere toplam (....) seçilmiş üyeden oluşur. 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununa göre büyükşehir belediyesi sınırları dahilinde olup belde belediye ve köy tüzel kişiliğini kaybetmesi sonucu mahalleye dönüşen ancak halen tarımsal faaliyetlerini devam ettiren yerleşim yerlerine de müstakil olarak meclis üyesi seçilecek şekilde yer verilecektir...”

Bu hükümlerin nasıl uygulanacağını anlamak için, Kanundaki yerleşim yeri ifadesini açmak gerekmektedir.

3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununa göre belediye teşkilatı ya da 18/3/1924 tarihli ve 442 sayılı Köy Kanununa göre köy tüzel kişiliği oluşmuş yerleşim yeri, ifadelerini belediye sınırları ve köy sınırları olarak algılamak ve anlamak gerekmektedir. Belediye, burada geniş anlamda dikkate alınmalıdır. Yani belediye ifadesinin, tüm belediye çeşitlerini kapsadığı açıktır.

Burada üzerinde durulması gereken husus, “10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununa göre büyükşehir belediyesi sınırları dahilinde olup belde belediye ve köy tüzel kişiliğini kaybetmesi sonucu mahalleye dönüşen ancak halen tarımsal faaliyetlerini devam ettiren yerleşim yerleri” ifadesidir.

Burada akla gelen husus şudur: Özellikle, Büyükşehir Belediyesi Kanunu uygulaması neticesinde bazı ilçelerin, büyükşehir belediyesi sınırları içerisine alınmasıyla bu ilçelerin tüm mülki sınırları, o ilçenin adıyla anılan büyükşehir ilçe belediyesine dönüşmektedir.

Bu şekilde, büyükşehir ilçe belediyesine dönüşen ilçelerin mülki sınırlarındaki köyler ve belde belediyeleri tüzel kişiliklerini kaybedip, mahalleye dönüşmektedirler. İşte bu şekilde mahalleye dönüşen alanlarda, halen tarımsal faaliyet devam ediyor ise bu yerleşimler bağımsız olarak meclis üyesi hesabında dikkate alınırlar.

Burada, sorgulamamız gereken bir husus bulunmaktadır. Bu şekilde mahalleye dönüşüp, tarımsal faaliyetini devam ettiren alanların hepsi, bağımsız yerleşim yeri olarak dikkate alınacak mıdır?

Bunu pratik olarak açıklamaya çalışalım:

Bilindiği üzere, en son yukarıda belirtildiği şekilde büyükşehir sınırlarına dahil olarak mahalleye dönüşme hususu, 2009 yılında yapılan Mahalli İdareler Genel Seçimlerinden önce yapılan düzenlemelerde olmuş, söz konusu köy ve belde belediyeleri tüzel kişiliklerini kaybederek mülki sınırları içerisinde yer aldıkları ilçe büyükşehir ilçe belediyesi haline gelmiş, bunlarda bu ilçe belediyesinin mahalleleri ve/veya semtleri durumuna dönüşmüşlerdir.

Konuyu örneklerle açıklamaya çalışalım:

A Sulama Birliğimiz olsun. Bu birliğe; B ilçe Belediyesi, B ilçe belediye sınırları içerisindeki C ve D Belde Belediyeleri, E köyü, F ilçesi sınırları içerisindeki G Köyü, H ilçesi Belediyesi ve H ilçesi sınırları içerisindeki I Köyü üye olsun.

Birliğin görev alanı da, yani proje sınırları da bu alanlarla sınırlı olsun.

Şimdi Değişik İhtimalleri Değerlendirelim:

Bu İlçelerin hiçbirinin büyükşehir sınırlarında olmadığını varsayalım.

Bu durumda, İlçe Belediyeleri, Belde Belediyeleri ve Köyler, tereddütsüz bir şekilde birliğin görev alanı içerisindeki yerleşim yerleri olacaktır.

5355 sayılı Kanunda bu mahalli idarelerin (yerleşim yerlerinin) tamamı birliğin üyesidir. Buna karşılık aynı şekilde 6172 sayılı Kanuna göre de, bu alanların tamamı farklı yerleşimler olarak birliği oluşturan yerleşim merkezleri olacaktır.

Yerleşim şeması

F İLÇESİ							
			B İLÇESİ BELEDİYESİ				

						I KÖYÜ	
				C BELDESİ			
			E KÖYÜ				
						H İLÇESİ BELEDİYESİ	
	G KÖYÜ						
		D BELDESİ					

Büyükşehir Uygulaması Yapıldığını Varsayalım.

1- Alternatif: F ilçesinin Büyükşehir sınırlarında kalması:

Büyükşehir yapılanması 2009 mahalli idareler genel seçimlerinde tamamlanmış olduğundan, öncesinde G köyü bir mahalli idare olarak, birlik üyesidir.

2009 seçimlerinden sonra, F ilçesi Büyükşehir ilçe olacak ve F ilçesi mülki sınırları tamamen büyükşehir ilçe belediyesi sınırları olacağından G Köyü Mahalleye dönüşmüş durumdadır.

Böyle bir durumda, F ilçesi Belediyesi Birliğin üyesi olmadığına göre, 5355 sayılı Kanuna göre řu an itibariyle faaliyet gösteren sulama birliği, ya F ilçesi Belediyesini birlik üyesi yapacak/F ilçesi belediyesi birlik üyesi olacak, veya bu gerçekleşmez ise, mahalleye dönüşen G köyüne, birlik üyesi olmasa bile sulama faaliyetini vermeye devam edecektir. Bu hukuken mümkündür. B ve H ilçeleri Büyükşehir sınırlarında kalmadığı için buradaki belediyeler ve köyler tüzel kişiliklerini koruyacaklar ve birlik üyesi olarak devam edeceklerdir.

F İLÇESİ							
			B İLÇESİ BELEDİYESİ				
						I KÖYÜ	
				C BELDESİ			
			E KÖYÜ				
						H İLÇESİ BELEDİYESİ	
	G MAH						

		D BELDESİ					

Peki, bu şekilde devam eden birlik (F İlçesi Belediyesi üye olmadan devam eden birlik) 6172 sayılı Kanuna uygun hale gelme çalışmaları kapsamında nasıl bir yol izleyecektir. Kanunun yerleşim yeri tanımı ile Çerçeve Ana statüdeki hükümler de dikkate alınarak birlik yerleşim yerleri arasında G Mahallesi (G Köyü Mahalleye veya mahallelere dönüştüğünden) alacak ve oradaki sulanan (ÇAS'a göre sulama alanı) arazi büyüklüğünü dikkate alarak Meclis üyesi belirleyecektir. Diğer Belediye ve Köyler de, farklı yerleşimler olarak birlik meclis üyesi sayısı belirlenmesinde dikkate alınacaktır.

2- Alternatif: F ve B ilçesinin Büyükşehir sınırlarında kalması:

F ilçesi ile birlikte, B ilçesinin de büyükşehir sınırları içerisinde kaldığını varsayalım. Böyle bir durumda, 5355 sayılı Kanuna göre birliğin üye yapısı şu şekilde olacaktır.

B ilçesi mülki sınırlarının tamamı B Büyükşehir ilçesi Belediyesinin içerisinde yer alan C ve D Beldeleri ile E köyü mahalleye dönüşeceğinden, mahalli idare vasfını kaybedeceklerdir. Bu durumda, birliğin üyeleri B İlçe Belediyesi, H İlçesi Belediyesi ve I Köyü birliğin üyesi olacaklardır. C ve D Beldeleri ile E köyündeki araziler, B İlçesi Belediyesinin sınırları içerisinde olacağından, hesaplamalar buna göre yapılacaktır.

Yani, en son mahalli seçimlere göre mevcut birliğin üyeleri arasında, B İlçe Belediyesi, H İlçe Belediyesi ve I Köyü bulunmaktadır.

Burada, daha önce birliğin üyesi olan G Köyü mahalleye dönüşmüş ve birliğin üyesi değildir.

Bu duruma göre, 6172 sayılı Kanuna göre yerleşim yerleri şu şekilde belirlenecektir.

G Mahallesi (Sempti),

B İlçe Belediyesi.

H İlçe Belediyesi.

I Köyü.

F İLÇESİ							
		B İLÇESİ BELEDİYESİ					
					I KÖYÜ		
			C MAH				
			E MAH				
						H İLÇESİ BELEDİYESİ	
	G MAH						
		D MAH					

Burada, B ilçesi sınırlarında olan yerleşimlerin neden, G Mahallesi olduğu gibi ayrı olarak yerleşim yerleri arasında yer almadığı sorgulanabilir. Uygulamada tereddüt yaratacak konuların başında bu husus gelmekte, edindiğimiz bazı bilgilere göre, bazı birlikler burada bazı hatalara düşmektedirler.

6172 sayılı Kanuna göre, birliğin yerleşim yerleri belirlenirken birbirinden bağımsız ve organik bağı olmayan yerleşimlerin dikkate alınması gerekmektedir.

Örneğimizde, B Belediyesi, uygun hale getirme işleminden önce, yani 5355 sayılı Kanuna tabi iken birliğin üyesi konumundadır. B İlçe Belediyesi, birliğin üyesi ise, belediyenin sınırlarının tamamı, bir bütün olarak değerlendirilmiş ve 2009 seçimleri yapılmıştır. 6172 sayılı Kanuna göre de, B İlçe Belediyesinin tüm sınırlarının tek yerleşim olarak değerlendirilmesi ve bu şekilde hesaplamaların yapılması uygun olacaktır.

Burada, G Mahallesi'nin neden F İlçe Belediyesinden ayrı olarak dikkate alındığı, neden F İlçe Belediyesinin yerleşim yeri olarak dikkate alınmadığı sorgulanabilir. Ancak, F İlçe Belediyesi uygun hale getirme işleminden önce birliğin üyesi değildir. Dolayısıyla, G Mahallesi/Semti hudutları, tüm ilçe sınırları dikkate alındığında çok küçüktür ve bu mahalle dışında birliğin görev alanı yer almamaktadır.

Büyükşehir Haricindeki Belediyelerde Birleşmelerle Mahalleye Dönüşen Yerler

6172 sayılı Kanuna göre yerleşim birimi: 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununa göre belediye teşkilatı ya da 18/3/1924 tarihli ve 442 sayılı Köy Kanununa göre köy tüzel kişiliği oluşmuş yerleşim yeri ile 10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununa göre büyükşehir belediyesi sınırları dahilinde olup belde belediye ve köy tüzel kişiliğini kaybetmesi sonucu mahalleye dönüşen ancak halen tarımsal faaliyetlerini devam ettiren yerleşim yerlerini ifade eder.

Büyükşehir yapılanmasına yakın bir uygulama olarak ta, diğer illerde bazı belediyelerin büyük belediyelerle, özellikle il veya büyük ilçe belediyeleri ile birleştirildiğini görüyoruz.

--	--	--	--	--	--	--	--

	C BELDESİ						
			B İL BELEDİYESİ				
						D KÖYÜ	
	E						
	BELDESİ						

5355 sayılı Kanuna göre kurulu olan birliğin diğer üyelerinin yanında, B il belediyesinin üyesi olmadığını, buna karşılık C ve E Belediyelerinin üyesi olduğunu varsayalım. 5393 sayılı Kanundaki birleşme hükümleri sonucu, C ve E Belde Belediyelerinin B İl Belediyesi sınırları içerisinde yer aldığını, belediye olma vasıflarını kaybettiklerini ve B İl

Belediyesi sınırları içerisinde mahalleler (semt) haline dönüştüğünü varsayalım. (Bu uygulamanın örnekleri vardır.)

Böyle bir durumda da, yukarıdaki örneklere paralel bir şekilde, B İl Belediyesi sınırları içerisinde kalan, daha önce belde belediyesi olan, sonrasında mahalleye dönüşen yerler, semt veya mahalle olarak 6172 sayılı Kanun kapsamındaki birlikte yerleşim yeri olarak dikkate alınırlar.

Telefon: +90 (312) 473 84 23

E-Posta: mts@mevzuattakip.com.tr

Adres: Çetin Emeç Bulvarı Hürriyet Cad. No: 2/12 Çankaya ANKARA